

AGROTURYSTYKA W REGIONIE CZĘSTOCHOWSKIM

*Dr Regina Dyjak, mgr inż. Katarzyna Łazorko
Politechnika Częstochowska, Polska*

Streszczenie W artykule przedstawiono region częstochowski jako jeden z regionów o najlepszych walorach agroturystycznych. Tereny zielone, których w regionie jest dużo sprzyjają odpoczynkowi i rekreacji na świeżym powietrzu. Gospodarstwa agroturystyczne oferują wiele atrakcji i możliwości ciekawego spędzenia czasu wolnego. Różnicowany krajobraz regionu częstochowskiego jest idealny do organizowania wszelkiego rodzaju wycieczek. Agroturystyka w regionie częstochowskim jest dziedziną dość prężnie rozwijającą się. Może stać się dziedziną, którą wielu rolników uzna za interesującą i przynoszącą wymierne zyski.

Agroturystyka to działalność turystyczna realizowana w gospodarstwach rolnych. W krajach Unii Europejskiej formalnie traktowana jest jako dziedzina rolnictwa.

Rozwój agroturystyki w Polsce w ostatnich latach jest bardzo znamienity, co stwarza potrzebę zajęcia się tą problematyką zarówno z punktu widzenia potrzeb praktyki gospodarczej, jak i wypracowywania naukowych narzędzi jej analizy.

Z rozwojem agroturystyki łączy się tworzenie oraz unowocześnianie infrastruktury technicznej i społecznej wsi. Powoduje to z kolei zmniejszenie izolacji ludności wiejskiej, czyniąc ją bardziej postępową, nowoczesną i otwartą.

Głównym motorem rozwoju agroturystyki jest poszukiwanie przez producentów rolnych dodatkowych źródeł dochodu. W wyniku przemian systemowych gospodarki kraju rolnictwo znalazło się w szczególnie trudnej sytuacji. Nastąpiło zubożenie znacznej części społeczeństwa, co zmniejszyło popyt na produkty rolne, pojawiły się trudności ze zbytem, spadły ceny produktów rolnych i dochody rolników.

Trudności te dodatkowo jeszcze zostały zwiększone poprzez powrót na wieś osób zwalnianych z pracy w innych sferach gospodarki.

Poszukiwanie dodatkowych dochodów przez rolników stało się koniecznością.

Agroturystyka powoduje powstanie nowych miejsc pracy i zawodów.

Należy liczyć się z rozwojem gastronomii, drobnych zakładów usługowych, przemysłu pamiątkarskiego i innych. Te korzystne zjawiska z pewnością wstrzymują ruch młodzieży ze wsi do miast [Dębniwska M., Tkaczuk M., 1997:7-8].

Region częstochowski to piękny różnicowany krajobraz ze skalistymi wzgórzami, ostancami, malowniczymi dolinami i bogatą roślinnością. Przebiegające tu przez tysiące lat procesy krasowe pozwoliły na ukształtowanie w przedziwne formy skał wapiennych. Innym charakterystycznym dla tego regionu elementem są jaskinie i wywierzyska [Informator Częstochowa 1999:4].

Największą jednak atrakcją regionu częstochowskiego jest klasztor Jasna Góra odwiedzany przez miliony turystów z kraju i zagranicy. Rocznie przybywa ich tutaj około 4-5 mln. Jest on najważniejszym ośrodkiem pielgrzymkowym w Europie Środkowej i Wschodniej. [Jasna Góra Peregrinus Cracoviensis. Kraków 1996:177].

Dodatkową atrakcją regionu częstochowskiego są średniowieczne zamki warowne – Orle Gniazda – wznieszone z kamienia wapiennego na szczytach wzgórz, przepięknie wkomponowane w otaczające je skały.

Region częstochowski jest jednym z regionów o najlepszych walorach agroturystycznych.

Tereny zielone, których w regionie jest bardzo dużo sprzyjają odpoczynkowi i rekreacji na świeżym powietrzu.

Gospodarstwa agroturystyczne oferują możliwości zbierania grzybów, jagód, można też polować na dziki i jelenie.

W regionie znajduje się wiele zbiorników wodnych sztucznych i naturalnych, które umożliwiają uprawianie sportów wodnych.

Zróżnicowany krajobraz jest idealny do organizowania wycieczek pieszych i rowerowych a dodatkową atrakcją wielu gospodarstw agroturystycznych jest możliwość nauki jazdy konnej.

W związku z przystąpieniem Polski do struktur Unii Europejskiej, mieszkańcy Europy Zachodniej którzy interesują się i chcą poznać Europę Środkową i Wschodnią mogą w regionie częstochowskim znaleźć wiele atrakcji.

Brak hoteli i schronisk w małych miejscowościach regionu jest ogromną szansą dla rozwoju gospodarstw agroturystycznych.

Na rozwój działalności agroturystycznej Ministerstwo Rolnictwa przeznacza kredyty preferencyjne. Zainteresowanie rolników wzrasta – szczególnie młodych i wykształconych.

Oprócz wymienionych czynników, które przemawiają za rozwojem rynku usług agroturystycznych w regionie częstochowskim istnieją pewne słabe punkty.

Do nich należy:

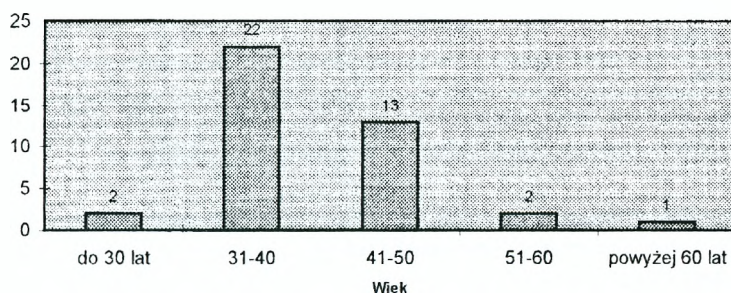
- sezonowość, która jest poważnym problemem dotyczącym przedsięwzięć agroturystycznych (tylko 60% gospodarstw agroturystycznych czynna jest cały rok [ODR, 1997]);
- słaba znajomość języków obcych -mówi się w gospodarstwach agroturystycznych trochę po niemiecku i rosyjsku, natomiast ani język angielski ani francuski nie są używane;
- niezbyt kolorowe i niezbyt ciekawe materiały promocyjne. Niektóre ulotki, oferowane w częstochowskim ODR nie mają fotografii, są bardzo „suche” i wydają się niezbyt interesujące dla potencjalnego klienta. Ciekawe i kolorowe katalogi są najczęściej oferowane do sprzedaży („Agroturystyka - wieś polska zaprasza” - 4 zł.). Dodatkową wadą tego typu opracowań jest to, że są one zazwyczaj oferowane w polskiej i niemieckiej wersji językowej, natomiast bardzo trudno jest uzyskać materiały w języku angielskim;
- słaba reklama;
- trudności w uzyskaniu kredytów. Teoretycznie kredyty preferencyjne powinny być dosyć dużą zachętą do inwestowania dla rolników, szczególnie, że stopa

procentowa w ich przypadku jest bardzo niska i wynosi jedynie około 5,5%. Wciąż jednak wg rolników trudno jest taki kredyt uzyskać;

- niski zwrot z inwestycji w pierwszych latach działalności. Dopiero po 3,4 latach działalności można liczyć na jakieś konkretne, znaczące dochody. Może to być problemem dla potencjalnych inwestorów, szczególnie, że rolnicy planują zyski i straty krótkoterminowo (co najwyżej na okres pół roku), a starają się nie planować z wyprzedzeniem kilku lat;
- brak współpracy między rolnikami. W świadomości wielu rolników wszelkiego rodzaju współpraca jednoznacznie kojarzy się z kolektywizacją z okresu komunizmu. A wiadomo, że nie można prowadzić działalności usługowej jaką jest agroturystyka bez ogólnej współpracy dotyczącej odpowiedniego przygotowania terenu dla gości (ścieżki rowerowe, trasy turystyczne);
- rozwój inwestycji zagranicznych. Obecnie nie jest to jeszcze poważnym problemem, natomiast wstąpienie do Unii zagrożenie to zdecydowanie potęguje.

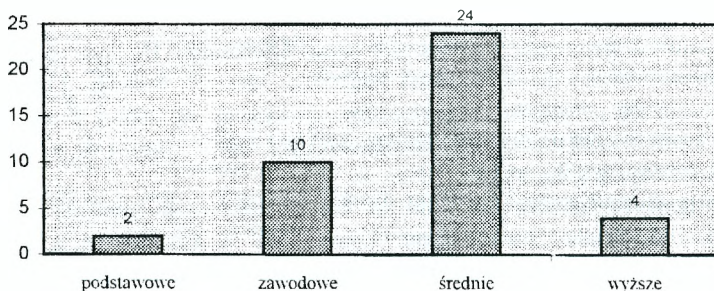
Ogólnie region dysponuje 239 miejscami noclegowymi w 95 pokojach gościnnych, w tym 12 to pokoje z własną łazienką, 30 z łazienkami do wyłącznej dyspozycji gości a w 5 przypadkach, łazienki trzeba dzielić z gospodarzami. Na terenie regionu nie ma samodzielnych mieszkań z kuchnią i łazienką, wynajmowanych w całości, są jednak 4 samodzielne domy letniskowe z kuchnią i łazienką, dające 25 miejsc noclegowych. Kolejnych 60 miejsc noclegowych to 12 pokoi grupowych w 2 obiektach. Na terenie regionu istnieją dodatkowo 2 przyzagrodowe pola kempingowe, na których znaleźć można 20 miejsc pod namioty. Ogólnie w województwie są 344 agroturystyczne miejsca noclegowe.

Struktura wieku i wykształcenia właścicieli gospodarstw agroturystycznych regionu przedstawia się następująco (Rys. 1. i Rys.2.)

Rys. 1. Wiek właścicieli gospodarstw agroturystycznych w regionie częstochowskim

Źródło: Polska Federacja turystyki wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”

Rys. 2. Wykształcenie właścicieli gospodarstw agroturystycznych w regionie częstochowskim

Źródło: Polska Federacja turystyki wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”

Poniższa tabela przedstawia wielkość i typ gospodarstw w regionie.

Tabela 1. Liczba kwaterodawców posiadających gospodarstwo rolne i rodzaj gospodarstwa

Typ / Wielkość	Produkcja roślinna	Produkcja zwierzęca	Produkcja mieszana	Produkcja sadowniczo-warzywna	Bez produkcji	Ogółem
1 - 2 ha			2	2	1	5
3 - 5 ha			7	1		8
5 - 10 ha	2	1	6			9
10 - 20 ha	1		2	1		4
21 - 50 ha			2			2
Pow. 50 ha			2			2
Ogółem	3	1	21	4	1	30

Źródło: Polska Federacja turystyki wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”

Agroturystyka jest w rejonie Częstochowy dziedziną dość prętnie się rozwijającą. Może być ona dziedziną, w którą wielu rolników województwa uzna za interesującą i przynoszącą wymierne efekty.

Patrząc na przykłady krajów Unii Europejskiej (Irlandia, Wielka Brytania, Francja) można pozwolić sobie na stwierdzenie, że agroturystyka to szansa dla Polski na zaistnienie na rynkach europejskich. Oczywiście wymagać to będzie ogromnych nakładów finansowych i wysiłku wielu grup ludzi oraz co najmniej paru lat. Trzeba bowiem stworzyć właściwie całe zaplecze gastronomiczne, mieszkaniowe, sanitarne,

turystyczne. Agroturystyka bowiem to nie tylko przygotowanie paru pokoi w domu na rzecz ewentualnych gości. To także stworzenie im takich warunków jakich oczekują, atrakcji jakich się spodziewają

Mamy już w Polsce grupy doskonale teoretycznie i praktycznie przygotowanych specjalistów wspierających rozwój turystyki wiejskiej (w tym agroturystyki). Ciągłe jednak jest to liczba zbyt mała, by dokonać diametralnych zmian.

Bibliografia

1. Altkorn J.: *Marketing w turystyce* PWN Warszawa 1995.
2. Bosiacki S.: *Kierunki zmian gospodarczych na rynku usług turystycznych w Polsce (w:) Turystyka w rozwoju regionalnym*, Materiały szkoleniowe dla samorządów lokalnych. Kraków 1996.
3. Dębiewska M., Tkaczuk M.: *Agroturystyka*, Warszawa 1997
4. Dziedzic E.: *Metody i oceny jakości produktu agroturystycznego (w:) Determinanty sukcesu w turystyce wiejskiej*, materiały z V Ogólnopolskiego Sympozjum Agroturystycznego, wrzesień 1997.
5. Gaworecki W.: *Turystyka Polskie* Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1997.
6. Informator *Częstochowa*, Unitex 1999.
7. Klisiński J. *Eko i agroturystyka* Materiały pokonferencyjne Politechniki Częstochowskiej. Częstochowa 1997.
8. Klisiński J.: *Marketing. Badania marketingowe i instrumenty zarządzania* Częstochowskie Wydawnictwo Naukowe przy WSZ, Częstochowa 1997.
9. Komak A.: *Zarządzanie turystyką* Warszawa 1996
10. Kruczek Z.: *Geografia atrakcji turystycznych Polski* Ostoja, Kraków 1995.
11. Marks M.: *Agroturystyka - szansa czy nieszczęście wsi?* Aura nr 10/94.
12. Middleton V.: *Marketing w turystyce* Warszawa 1996.
13. Rapacz A., *Przedsiębiorstwo turystyczne* Warszawa 1994.
14. Wyrwicz E.: *Agroturystyka szansą wsi (w:) Szanse rozwoju agroturystyki w Polsce*, materiały z Sympozjum Agroturystycznego, wrzesień 1993.

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ МОДЕЛИ ДЛЯ ОПТИМИЗАЦИИ УПРАВЛЕНИЯ РЕКРЕАЦИОННОЙ СИСТЕМОЙ

С.А. Самаль

Белорусский государственный экономический университет, Беларусь

Резюме Одним из препятствий применения гравитационных методов к задачам размещения рекреационных учреждений является сложность в определении аттрактивности (привлекательности) рекреационных объектов. В этой ситуации представляется целесообразным моделирование туристско-экскурсионных зон с учетом мнения экспертных групп по аттрактивности объектов, целесообразности развития туризма в рассматриваемом регионе, а так